

Project Zeeuws Behout

Restauratieverslag van een vurenhouten gereedschapskist met schaven, afkomstig van scheepswerf Meerman te Arnemuiden.

De gereedschapskist (afb 1 en 2) was aan de onderkant ingerot .(Afb 3)

Dit is veroorzaakt doordat het voorwerp altijd op de niet geplaveide grond heeft gestaan, waardoor contact met micro-organismen tot schimmelaantasting en op termijn tot houtrot heeft geleid.

Soms is er aan de buitenkant van het object nauwelijks iets zien van de aanwezige houtrot. Aantasting is in zo'n geval wel te herkennen doordat er plaatselijk deuken of putten in het hout zijn ontstaan, hoewel de oppervlakte er verder nog gaaf uitziet.

Als er met een hard voorwerp, bijvoorbeeld een schroevendraaier, op zo'n ingedeukte plek wordt gedrukt, schiet men direct door het houtoppervlak heen in de onderliggende verrotte lagen.

Deze kist is op eenvoudige wijze, in timmermansstijl gerestaureerd. (afb. 4 en 5)

Uit de verrotte zijkant zijn stukken gezaagd, welke nadien met nieuw hout zijn opgevuld.

Ook van het achterschot is een strook van ca 6 cm. aan de onderkant vernieuwd.

De nieuwe stukken zijn geschilderd met lijnolieverf, in dezelfde kleur als de rest van de kist. (afb.6). De niet geschilderde binnenkant is op kleur gebracht met waterbeits.

De bodem was eveneens aangetast en is derhalve vernieuwd met oude brede planken.

In de eiken poten zijn stukken eikenhout ingezet. Als lijm werd tweecomponentenlijm op polyurethaanbasis gebruikt. Om houtrot aan de slofpoten te voorkomen zijn deze langdurig behandeld met Tenco houtconservering schimmeldodend. Ook zijn aan de onderkant van de poten kunststof plaatjes (trespa zwart) geschroefd van ca 1 cm dik. Dit voorkomt direct contact met de grond .

Het ijzerwerk werd voorzichtig van roest ontdaan en is behandeld met microkristallijne was.

De restauratie van deze kist is onder onze leiding uitgevoerd door Rinon Grootveld uit Oost – Souburg, leerling van de CSW afdeling VMBO, tijdens zijn stageperiode.(afb. 7).

afb. 1

afb. 2

afb. 3. de onderkant van de kist met houtrot.

afb.4

afb. 5 de ingezette stukken aan de zijkant van de kist.

afb. 6

afb. 7

Schaven

Van de schaven waren er enkele incompleet , namelijk een bolschaafje gedateerd 1728 en een holschaafje, niet gedateerd. Van beide ontbraak zowel beitel als spie. (afb. 8 en 9)

Van de groefschaf werd de spie vernieuw conform het oude model, in eiken (afb.10 en 11)

Met het schafje gedateerd 1766 (nr 122) is iets vreemds aan de hand. Aan de voorkant was in het houtwerk een scheur ontstaan. Aan de achterzijde is rechts een deuk of put in het hout aanwezig, die er theoretisch in gemaakt kan zijn om betere grip te hebben.

Tijdens het lijmen van de scheur vielen er talloze kleine brokjes verrot hout uit het schafje, hoewel het er aan de buitenkant volkomen gaaf uitziet.

Inwendig lijkt het dus grotendeels verrot. De deuk rechtsachter is dan ook vermoedelijk een aanwijzing van de rotte binnenkant.

Dit is dus een sprekend voorbeeld dat hout inwendig gestikt en vergaan kan zijn en er uitwendig nog gaaf uit kan zien.

De beitels van dit schafje en van schafje nummer 11 (afb. 12) werden ontroest door deze te verhitten en opnieuw te harden, waardoor alle roest los springt. Na droging en lichte verwarming werden de beitels ingesmeerd met microkristallijne was.

Op dit schafje zijn op meerdere plaatsen de letters JVE ingestempeld. (afb. 13) Dit staat vrijwel zeker voor de in Arnemuiden veel voorkomende naam Van Eenennaam. (meer dan 1000 vermeldingen via de ISIS-zoekmachine van het Zeeuws Archief).

Voor het bolschaafje gedateerd 1728 en het holschaafje werden nieuwe beitels gemaakt van een oude widia-cirkelzaag. (afb. 14) Het staal van deze zagen is een prima gereedschapsstaal. Het is smeedbaar en hardbaar.

Ook werden de ontbrekende beukenhouten spieën bijgemaakt, conform het model van de andere schaven. De schafjes zijn nu eventueel weer bruikbaar. (afb 15 tm. 19)

Koudekerke, juni 2007

Riaan Rijken www.acrijken.nl

afb.8

afb.9

afb. 10

afb. 11

afb 12

afb. 13

afb 14

afb.15

afb 16, 17 en 18

afb 19